

การส่งเสริม SME ในประเทศอิตาลี

ประเทศอิตาลีได้ชื่อว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ SMEs มีความแข็งแกร่งและพึ่งตัวเองได้ในระดับที่น่าพอใจ หลายๆประเทศมองอิตาลีเป็นแม่แบบในการส่งเสริมและพัฒนา SMEs รวมทั้งไทยก็สนใจศึกษารูปแบบการพัฒนา SMEs ของอิตาลี เบื้องหลังความสำเร็จของ SMEs อิตาลีนั้น มีพัฒนาการมาอย่างไร และนี่เป็นประเด็นที่ สสว. ให้ความสนใจ เพื่อนำมาปรับใช้กับการส่งเสริม SMEs ของไทย

เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2551 สสว. ได้ส่งเจ้าหน้าที่เดินทางไปประเทศอิตาลีเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้านการส่งเสริม SMEs ของประเทศอิตาลี โดยการสัมภาษณ์หน่วยงานส่งเสริม SMEs ของอิตาลี และเก็บข้อมูล SMEs ในเชิงสังเกตุการณ์ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของ SMEs อิตาลีนั้นขึ้นอยู่กับ สองปัจจัย คือโดยตัว SMEs เอง และด้วยการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐบาล แต่ดูเหมือนผู้ประกอบการจะให้น้ำหนักกับปัจจัยแรกมากกว่าปัจจัยหลัง

จริงจังหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และด้วยอุปนิสัยที่เป็นนักการค้ามาตั้งแต่ในประวัติศาสตร์โลกทำให้ผู้ประกอบการอิตาลีถ่ายทอดเทคนิคและเคล็ดลับทางการค้าต่อกันจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งจนเป็นธุรกิจนครอบครัวที่มีการขยายตัวและเติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน และนอกจากนี้ นิสัยใจคอของชาวอิตาลีที่รักครอบครัว และรักพวกพ้อง ชอบอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การรวมกลุ่มธุรกิจอย่างเป็นธรรมชาติ ทุกวันนี้ อิตาลีจึงมีชื่อเสียงด้านการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม SMEs หรือที่เรียกว่า cluster โดยจุดเด่นทางภูมิศาสตร์และอุตสาหกรรม

จุดเด่นของ SMEs อิตาลี

จากการศึกษา พบว่า SMEs ของอิตาลี มีจุดเด่นหลายด้าน ได้แก่

1. เน้นเรื่องคุณภาพ ความสวยงาม และการมีดีไซน์ของผลิตภัณฑ์
2. มีนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ หรือกระบวนการผลิต-การจัดการ หรือการตลาด

3. มีความรู้ด้านเทคนิคการผลิต-การจัดการก่อนข้างดี

4. มีความโดดเด่นของ SMEs ด้านการผลิต ทั้งในอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ต้องใช้ความสามารถทางศิลปะ การออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์ เช่น กลุ่มแฟชั่น (เสื้อผ้า เครื่องหนัง รองเท้า กระเป๋า) เฟอร์นิเจอร์ เซรามิกส์ เป็นต้น

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ซึ่งพัฒนาจนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในตลาดยุโรปและตลาดโลก

อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล โดยเฉพาะเครื่องจักรกลการเกษตร เครื่องจักรกลการผลิตอาหารและสินค้าแฟชั่น

ภาคบริการ โดยเฉพาะบริการด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจต่อเนื่อง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางอารยธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และแหล่งจับจ่ายใช้สอยด้านแฟชั่น

5. มีการรวมตัวกันก่อนข้างดี ทั้งด้านการผลิต-การจัดการ-การตลาดในรูปแบบ Cluster หรือ Industrial District ของภาคธุรกิจ หรือการรวมตัวเพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและจากสถาบันการเงินในรูปแบบ Consortium หรือสมาคมต่างๆ ซึ่งมีบทบาทและความเข้มแข็งมาก

6. ปัจจัยที่สนับสนุนการรวมตัว ได้แก่ วัฒนธรรมที่นิยมการทำงานเป็นกลุ่มกับญาติมิตรพวกพ้อง การสนับสนุนบทบาทองค์กรเอกชน เช่น มอบอำนาจให้หอการค้า เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่จดทะเบียนธุรกิจ การพิจารณาสนับสนุนงบประมาณและความช่วยเหลือให้ SMEs ผ่านกลุ่ม เช่น สมาคม

SMEs (เช่น API Confapi Confindustria Consortium) หรือการมีความถนัดหรือความเชี่ยวชาญที่ต่างกัน

7. ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานส่งเสริม SMEs ก่อนข้างมาก เช่น Small Business Act

ปัญหาของ SMEs อิตาลี

ปัจจุบัน ปัญหาของ SMEs อิตาลีมาจากหลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุกคามจากภายนอกประเทศ และกลายมาเป็นอุปสรรคภายในประเทศ ปัญหาต่างๆมีดังนี้

1. คู่แข่งจากต่างชาติที่มีต้นทุนต่ำกว่าทั้งจากเอเชีย (จีน เวียดนาม อินเดีย) ยุโรป ตะวันออก และแอฟริกาเหนือ (ตุนิเซีย)
2. ต้นทุนค่าพลังงานสูงขึ้นมาก เนื่องจากอิตาลี เป็นผู้นำเข้าทั้งน้ำมันและไฟฟ้า
3. ขาดแรงงานที่ชำนาญเฉพาะด้าน รวมทั้งนักออกแบบรุ่นใหม่ที่ยินดีจะทำงานในกิจการ SMEs
4. การเปลี่ยนการใช้สกุลเงินจากเงินลิห์มาเป็นเงินยูโร ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นและคนระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น
5. ระดับการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยียังด้อยกว่าบางประเทศในยุโรป

6. เนื้อและยุโรปตะวันตก แม้จะมีการพัฒนาด้าน Non-technological Innovation ก่อนข้างดี

นโยบายและมาตรการส่งเสริม SMEs ของรัฐบาล

ในด้านการส่งเสริม และมาตรการสนับสนุน SMEs นั้น เนื่องจากอิตาลีเป็นสมาชิกดั้งเดิมของสหภาพยุโรป หรือ EU (15 ประเทศแรก ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 27 ประเทศ) จึงต้องดำเนินนโยบายการส่งเสริม SMEs ที่สอดคล้องหรือไม่ขัดกับนโยบายของ EU การออกนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ จึงมีแนวทางดังนี้

1. สอดคล้องหรือไม่ขัดกับนโยบายของ EU โดยสามารถออกนโยบายเฉพาะตามสภาพปัญหาและความต้องการของ SMEs อิตาลีได้ แต่ต้องไม่ขัดกับนโยบายและหลักการของ EU เช่น โดยทั่วไปห้ามการอุดหนุนแบบให้เปล่า (Subsidy หรือ Grant) ยกเว้นในสาขาเป้าหมายหรือพื้นที่ด้อยพัฒนา

2. งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการส่งเสริม SMEs จะมาจาก EU รัฐบาลกลาง

โดย Ministry of Economic Development และรัฐบาลท้องถิ่นของอิตาลี

3. แนวนโยบายที่รัฐบาลอิตาลีให้ความสำคัญในปัจจุบัน ได้แก่

- สร้างเสริมความเข้มแข็งของ Industrial District (Cluster) อย่างยั่งยืนในระยะยาว

- สนับสนุนระบบโลจิสติกส์

- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน สนับสนุนกิจการที่ผลิตสินค้า

และภาพลักษณ์ Made in Italy

สนับสนุนสถานที่ท่องเที่ยวแก่

นักท่องเที่ยวต่างประเทศและชาวอิตาลี

สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม

ทั้ง Technological innovation และ Non - Technological Innovation

สนับสนุนให้มีการนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปใช้ในสถานประกอบการ

การพัฒนานวัตกรรมในสาขาที่

เป็นที่ต้องการในอนาคต และนวัตกรรมในสถานประกอบการ

4. องค์กรเอกชนของ SMEs ไม่ว่าจะเป็น API Confapi Confindustria Consortium หรือองค์กรอื่นๆ รวมทั้งรัฐบาล-หน่วยงานในท้องถิ่น (ซึ่งเป็นผู้รวบรวมปัญหาและความต้องการของ SMEs ในสาขาและภูมิภาคต่างๆ) เป็นผู้เสนอแผนงาน/โครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ บางโครงการได้รับงบประมาณทั้งหมด บางโครงการได้รับงบประมาณบางส่วน และเอกชนต้องออกค่าใช้จ่ายด้วย โดยจะมีคณะกรรมการฯ ที่จัดตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณ

โครงการที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจะมีสถาบันการเงินของภาคเอกชนเป็นกลไกหลักในการให้การสนับสนุน และองค์กรเอกชนเหล่านี้ยังเป็นกำลังสำคัญในการเจรจากับประเทศภาคีเพื่อรักษาสีทธิหรือสร้างควมได้เปรียบในการเวทีการค้าระหว่างประเทศ

5. มีกลไกที่สร้างความเข้าใจทางด้านนโยบายและการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง หน่วยงานในส่วนกลางและในแคว้นต่างๆ หน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนหลายรูปแบบ เช่น คณะกรรมการร่วม การประชุมสัมมนาร่วมกันเป็นประจำ หรือ On-line Conference

6. มีระบบการประเมินผลกลางที่ออกแบบโดย EU ให้แต่ละประเทศสมาชิกดำเนินการ โดยอิตาลีทำการคัดเลือกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินผล เช่น มหาวิทยาลัย หรือองค์กรเอกชน หรือหน่วยงานรัฐหน่วยใดหน่วยหนึ่ง

€ € € € € €

กชพร ศิริชัยสกุล

ฝ่ายส่งเสริมนโยบายและความร่วมมือระหว่าง
ประเทศ

8 กันยายน 2551